

HIỆN TRẠNG CÔNG TÁC TRUYỀN THÔNG BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH ĐỒNG NAI

Nguyễn Hoàng Khánh Ngọc¹

TÓM TẮT

Khi xã hội phát triển mạnh mẽ, con người đã nhận thức được sự ảnh hưởng của việc ô nhiễm môi trường đến cuộc sống của mình và họ ra sức khắc phục hậu quả. Tuy nhiên, đó chỉ là cách khắc phục tạm thời vì chính con người là nguyên nhân dẫn đến việc ô nhiễm môi trường ngày càng trầm trọng. Vì vậy, để môi trường trở nên tốt đẹp hơn thì ý thức bảo vệ môi trường sẽ là công cụ giải quyết vấn đề này một cách hiệu quả nhất. Việc giáo dục bảo vệ môi trường phải gắn liền với các yếu tố thực tiễn, hình thành thói quen tự nguyện bảo vệ môi trường. Từ đó yêu cầu đặt ra là làm thế nào để nâng cao hiệu quả về công tác truyền thông nhằm giáo dục cho mọi người về việc bảo vệ môi trường một cách tốt nhất.

Từ khóa: Giáo dục môi trường, truyền thông môi trường

1. Mở đầu

Chất lượng cuộc sống ngày càng cao, nhu cầu xã hội ngày càng tăng cũng là lúc vấn đề môi trường và bảo vệ môi trường được thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng đặc biệt quan tâm. Bảo vệ môi trường hơn bao giờ hết đã trở thành nhiệm vụ cấp bách không chỉ của riêng một cá nhân, tổ chức mà là của toàn xã hội. Do đó, chúng ta cần phải có những hành động cụ thể để chung tay với thế giới góp phần bảo vệ trái đất, môi trường sống.

Truyền thông môi trường là một công cụ quan trọng, cơ bản của công tác quản lý môi trường, nó tác động trực tiếp hoặc gián tiếp làm thay đổi thái độ, hành vi về môi trường của mỗi con người trong cộng đồng, từ đó thúc đẩy họ tự nguyện tham gia vào các hoạt động bảo vệ môi trường và không những chỉ tự mình tham gia mà còn lôi cuốn những người khác cùng tham gia, tạo ra kết quả có tính đại chúng [1]. Trong những năm gần đây, truyền thông môi trường đã được sử dụng nhiều trong các quá trình

tuyên truyền vận động phong trào bảo vệ môi trường ở nước ta và bằng rất nhiều các hình thức khác nhau, bước đầu đạt được những kết quả rất đáng khích lệ, góp phần thu hút sự quan tâm của công chúng tới những vấn đề môi trường và bảo vệ môi trường.

Tại tỉnh Đồng Nai trong những năm gần đây, nền kinh tế đã đạt được những thành tựu đáng kể nhưng môi trường thì bị ô nhiễm nghiêm trọng bởi nhiều nguyên nhân. Nhận thức được ý nghĩa quan trọng của công tác truyền thông bảo vệ môi trường, tác giả quyết định chọn đề tài “Hiện trạng công tác truyền thông bảo vệ môi trường trên địa bàn tỉnh Đồng Nai” làm nghiên cứu với hy vọng góp phần nâng cao hiệu quả công tác truyền thông bảo vệ môi trường trên địa bàn tỉnh Đồng Nai, nhằm thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế đi đôi với bảo vệ môi trường, tiến tới phát triển bền vững. Đây là một xu hướng chiến lược có tính chất lâu dài rất phù hợp với nhu cầu thực tiễn.

¹Trường Đại học Đồng Nai
Email: khanhngocmt9999@gmail.com

2. Nội dung

2.1. Một số thành tựu giáo dục môi trường trên địa bàn tỉnh Đồng Nai

Công tác giáo dục, tuyên truyền, phổ biến chủ trương, chính sách, pháp luật về bảo vệ môi trường trên địa bàn ngày càng được chú trọng thông qua nhiều phương thức như: Tuyên truyền, phổ biến pháp luật nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường cho cộng đồng thông qua việc tổ chức thực hiện chương trình liên tịch về bảo vệ môi trường đã được ký kết giữa Sở Tài nguyên và Môi trường với Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tỉnh Đồng Nai và các cơ quan, đoàn thể của tỉnh; thông qua hoạt động hưởng ứng các tuần lễ về bảo vệ môi trường: ngày Nước thế giới 22/3, ngày Khí tượng thế giới 23/3, Giờ trái đất, ngày Môi trường thế giới 5/6, Quốc tế Đa dạng sinh học 22/5, Chiến dịch làm cho thế giới sạch hơn 12-16/9. Thường xuyên cung cấp, cập nhật các văn bản pháp luật mới, thực hiện dân chủ cơ sở về bảo vệ môi trường, tổ chức công khai thông tin, dữ liệu, kết quả quan trắc về môi trường bằng nhiều hình thức qua website, Bản tin Tài nguyên và Môi trường, Chuyên mục tài nguyên và môi trường trên Đài Phát thanh - Truyền hình Đồng Nai, trên Báo Đồng Nai; các buổi giao lưu trực tuyến trả lời ý kiến người dân... Từ đó, các quy định pháp luật, thông tin về hiện trạng chất lượng môi trường trên địa bàn đến với nhân dân kịp thời, nhanh chóng.

Bên cạnh đó, hằng năm Sở Tài nguyên và Môi trường phối hợp với Trường Chính trị tỉnh Đồng Nai và Ủy

ban nhân dân cấp huyện phổ biến Luật Bảo vệ môi trường, các văn bản hướng dẫn thi hành cho các lớp bồi dưỡng kiến thức quản lý nhà nước ngạch chuyên viên, cán bộ ngành môi trường cấp huyện, xã và các doanh nghiệp trên địa bàn.

Ngoài ra, Công an tỉnh đã tổ chức phát hành tờ bướm, đưa tin đấu tranh phòng chống hành vi gây ô nhiễm môi trường trên các báo, đài; Công an cấp huyện phối hợp với các ngành các cấp tại địa phương tuyên truyền pháp luật, vận động các cơ sở sản xuất kinh doanh, chăn nuôi khắc phục ô nhiễm môi trường, phòng chống ô nhiễm môi trường tại các làng nghề [2].

2.2. Một số kế hoạch về công tác truyền thông môi trường tại Chi cục Bảo vệ môi trường trên địa bàn tỉnh Đồng Nai

2.2.1. Ngày Quốc tế Đa dạng sinh học 22/5/2018

2.2.1.1. Tuyên truyền bằng băng rôn, banner

* Nội dung: Nội dung và maquette thiết kế băng rôn sẽ thực hiện theo mẫu chính thức của Bộ Tài nguyên và Môi trường.

* Số lượng, quy cách:

- Băng rôn:
 - Số lượng băng rôn: 20 băng rôn.
 - Quy cách: 1m x 7m; in bạt hiflet.
- Banner:
 - Số lượng banner: 200 banner.
 - Quy cách: 0,8m x 2,5m, in bạt hiflet.

* Thời gian thực hiện: Từ ngày 20/5/2018 đến ngày 29/5/2018.

2.2.1.2. Tuyên truyền bằng xe cổ động, phát thanh ngày Quốc tế Đa dạng sinh học 22/5/2018

Đoàn xe cổ động gồm 1 xe tải 1,5 tấn được trang trí cờ, băng rôn, khẩu hiệu và loa phát thanh diễu hành trên các tuyến đường trên địa bàn tỉnh trong ngày. Tuyến đường cụ thể và ngày xe tuyên truyền cổ động như sau:

- Ngày 21/5/2018: Khởi hành từ Sở Tài nguyên và Môi trường, đi theo đường Đồng Khởi về quốc lộ 1A, thực hiện tuyên truyền trong nội ô khu hành chính của thị xã Long Khánh, huyện Xuân Lộc, huyện Định Quán, huyện Tân Phú và trở về TP. Biên Hòa, kết thúc tại Sở Tài nguyên và Môi trường.

- Ngày 22/5/2018: Khởi hành từ Sở Tài nguyên và Môi trường, thực hiện tuyên truyền trên các trục đường chính của TP. Biên Hòa, theo quốc lộ 51 đến khu hành chính huyện Long Thành, huyện Nhơn Trạch, huyện Cẩm Mỹ và trở về TP. Biên Hòa, kết thúc tại Sở Tài nguyên và Môi trường.

- Ngày 23/5/2018: Khởi hành từ Sở Tài nguyên và Môi trường, hướng ra ngã tư Tân Phong, công viên 30/4, theo đường quốc lộ 1A đến khu hành chính huyện Trảng Bom, huyện Thống Nhất, huyện Vĩnh Cửu và trở về TP. Biên Hòa, kết thúc tại Sở Tài nguyên và Môi trường.

2.2.1.3. Đưa tin trên Đài Phát thanh – Truyền hình Đồng Nai, Báo Đồng Nai, website Sở Tài nguyên và Môi trường, pano điện tử

* Đưa tin trên Đài Phát thanh – Truyền hình Đồng Nai: Hình ảnh, chủ đề và thông điệp của ngày Quốc tế Đa dạng sinh học 2018 sẽ được đề cập

trong chương trình Môi trường và cuộc sống trên đài ĐN1 phát sóng từ ngày 18/5/2018 đến ngày 25/5/2018.

* Đưa tin trên Báo Đồng Nai: Chủ đề, thông điệp của ngày Quốc tế Đa dạng sinh học 2018 sẽ được đề cập trong một số Báo Đồng Nai ra từ ngày 18/5/2018 đến ngày 25/5/2018.

* Đưa tin trên website Sở Tài nguyên và Môi trường: Đăng hình ảnh, thông điệp của ngày Quốc tế Đa dạng sinh học 2018 từ ngày 18/5/2018 đến ngày 25/5/2018.

* Đưa tin trên pano điện tử: Các hình ảnh, thông điệp của ngày Quốc tế Đa dạng sinh học 2018 sẽ được xuất hiện trên pano điện tử từ ngày 18/5/2018 đến ngày 25/5/2018 [3].

2.2.2. Ngày Môi trường thế giới 5/6/2018

2.2.2.1. Tuyên truyền bằng băng rôn, banner

* Nội dung: Nội dung và maquette thiết kế băng rôn sẽ thực hiện theo mẫu chính thức của Bộ Tài nguyên và Môi trường.

* Số lượng, quy cách:

- Băng rôn
- Số lượng băng rôn: 50 băng rôn.
- Quy cách: 1m x 7m; in bạt hiflet.

- Banner:
- Số lượng banner: 500 banner.
- Quy cách: 0,8m x 2,5m; in bạt hiflet.

* Thời gian thực hiện: Từ ngày 26/5/2018 đến ngày 12/6/2018.

2.2.2.2. Tuyên truyền bằng xe cổ động, phát thanh ngày Môi trường thế giới 5/6/2018

- Đoàn xe cổ động gồm 3 xe tải 1,5 tấn được trang trí cờ, băng rôn, khẩu

hiệu và loa phát thanh điều hành trên các tuyến đường trên địa bàn tỉnh trong 2 ngày 4/6/2018 và ngày 5/6/2018. Tuyến đường cụ thể như sau:

* Ngày 4/6/2018:

- Xe 1: Khởi hành từ Sở Tài nguyên và Môi trường, đi theo đường Đồng khởi hướng về quốc lộ 1A, thực hiện tuyên truyền trong nội ô khu hành chính của thị xã Long Khánh, huyện Xuân Lộc, huyện Định Quán, huyện Tân Phú và trở về TP. Biên Hòa, kết thúc tại Sở Tài nguyên và Môi trường.

- Xe 2: Khởi hành từ Sở Tài nguyên và Môi trường, thực hiện tuyên truyền trên các trục đường chính của TP. Biên Hòa theo quốc lộ 51 đến khu hành chính huyện Long Thành, huyện Nhơn Trạch, huyện Cẩm Mỹ và trở về TP. Biên Hòa, kết thúc tại Sở Tài nguyên và Môi trường.

- Xe 3: Khởi hành từ Sở Tài nguyên và Môi trường, hướng ra ngã tư Tân Phong, Công viên 30/4, theo đường quốc lộ 1A đến khu hành chính huyện Trảng Bom, huyện Thống Nhất, huyện Vĩnh Cửu và trở về TP. Biên Hòa, kết thúc tại Sở Tài nguyên và Môi trường.

* Ngày 5/6/2018:

Ba xe khởi hành từ Sở Tài nguyên và Môi trường, đi theo đường quốc lộ 1A đến huyện Thống Nhất (nơi tổ chức buổi phát động ngày Môi trường thế giới). Sau buổi lễ, cả ba xe đi tuyên truyền xung quanh các tuyến đường chính ở huyện Thống Nhất và kết thúc tại Sở Tài nguyên và Môi trường.

2.2.2.3. *Đưa tin trên Đài Phát thanh - Truyền hình Đồng Nai, Báo Đồng Nai, website Sở Tài nguyên và Môi trường, pano điện tử*

* Đưa tin trên Đài Phát thanh – Truyền hình Đồng Nai: Chủ đề, hình ảnh và thông điệp của ngày Môi trường thế giới 2018 sẽ được đề cập trong chương trình Môi trường và cuộc sống trên đài ĐN1 phát sóng từ ngày 28/5/2018 đến ngày 8/6/2018.

* Đưa tin trên Báo Đồng Nai: Chủ đề, thông điệp của ngày Môi trường thế giới 2018 sẽ được đề cập trong một số báo ĐN ra từ ngày 28/5/2018 đến ngày 8/6/2018.

* Đưa tin trên website Sở Tài nguyên và Môi trường: Đăng hình ảnh, chủ đề của ngày Môi trường thế giới 2018 và 1 bài viết về các hoạt động hưởng ứng ngày Môi trường thế giới năm 2018 trên địa bàn tỉnh từ ngày 30/5/2018 đến ngày 8/6/2018.

* Đưa tin trên pano điện tử: Các hình ảnh, thông điệp của ngày Môi trường thế giới năm 2018 sẽ xuất hiện trên pano điện tử từ ngày 30/5/2018 đến ngày 12/6/2018 [3].

2.2.3. *Các tổ chức phối hợp thực hiện*

2.2.3.1. *Chi cục Bảo vệ môi trường*

- Chủ trì tổ chức các hoạt động hưởng ứng các sự kiện, tuần lễ và chiến dịch môi trường trên địa bàn tỉnh Đồng Nai.

- Báo cáo với Ban Giám đốc Sở về kế hoạch, tiến độ và kết quả thực hiện các hoạt động hưởng ứng các sự kiện, tuần lễ và chiến dịch môi trường trên địa bàn tỉnh Đồng Nai.

- Theo dõi, chỉ đạo Trung tâm truyền thông và tư vấn môi trường trong suốt quá trình thực hiện kế hoạch tổ chức các hoạt động hưởng ứng các sự kiện, tuần lễ và chiến dịch trên địa bàn tỉnh Đồng Nai.

- Theo dõi, rà soát tình hình sử dụng kinh phí và hồ sơ quyết toán nhiệm vụ của Trung tâm truyền thông và tư vấn môi trường [4].

2.2.3.2. Trung tâm truyền thông và tư vấn môi trường

Chịu trách nhiệm thực hiện tổ chức các hoạt động hưởng ứng các sự kiện, tuần lễ và chiến dịch môi trường trên địa bàn tỉnh Đồng Nai. Trong đó tập trung các nội dung sau:

- Xây dựng kế hoạch, dự trữ kinh phí, lập báo cáo tổng kết nhiệm vụ và hoàn tất chứng từ thanh quyết toán toàn bộ kinh phí thực hiện.

- Chuẩn bị toàn bộ nội dung tuyên truyền để phát loa trên xe cổ động, thiết kế, in ấn các phong nền trang trí xe cổ động.

- Đảm bảo nội dung, thiết kế, in ấn, treo băng rôn, banner tuyên truyền.

- Phối hợp với Sở Văn hóa - Thể thao và Du lịch chọn địa điểm treo băng rôn, banner tuyên truyền.

- Phối hợp với đài Đài Phát thanh – Truyền hình Đồng Nai và Báo Đồng Nai đưa tin về các hoạt động tổ chức hưởng ứng các sự kiện, tuần lễ diễn ra năm 2018 trên địa bàn tỉnh Đồng Nai.

- Phối hợp với Trung tâm công nghệ thông tin đăng các hình ảnh, chủ đề, thông điệp của các sự kiện, tuần lễ môi trường diễn ra trên trang website của Sở Tài nguyên và Môi trường.

- Xây dựng clip hình ảnh, thông điệp chủ đề về các sự kiện, tuần lễ môi trường diễn ra để đăng trên pano điện tử.

- Phối hợp với Đoàn cơ sở, Sở Tài nguyên và Môi trường tham gia hoạt động meeting [4].

2.3. Hiệu quả công tác truyền thông bảo vệ môi trường

2.3.1. Về kiến thức

Vấn đề ô nhiễm môi trường, lỗ thủng tầng ozone, biến đổi khí hậu toàn cầu, hiệu ứng nhà kính, nước biển dâng... đang từng ngày, từng giờ tác động xấu đến cuộc sống, sinh hoạt của con người. Để phòng ngừa, ứng phó với những vấn đề trên, các quốc gia đã cùng nhau thảo luận, thống nhất đưa ra những quy định chung làm căn cứ để mỗi nước có nghĩa vụ chấp hành, tuân thủ. Nhưng để các văn bản pháp luật mới ban hành đi vào cuộc sống thì cần phải tuyên truyền, phổ biến, giáo dục để mọi người biết và thực hiện; khi hiểu rõ, hiểu đúng các quy định của pháp luật thì hành động mới đúng.

Với hình thức tuyên truyền đa dạng, phổ biến trên nhiều phương tiện thông tin đại chúng đã truyền tải được về các chiến dịch, sự kiện môi trường đến với nhiều đối tượng dân cư trên địa bàn tỉnh Đồng Nai; phần nào nâng cao nhận thức về tầm quan trọng và giá trị đa dạng của môi trường; góp phần tích cực trong công tác bảo vệ môi trường và nâng cao nhận thức về môi trường cho người dân trên địa bàn tỉnh Đồng Nai.

2.3.2. Về kỹ năng

Trong thời gian qua, hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường đã được các cấp, ngành, địa phương quan tâm và thu được một

số thành quả khả quan góp phần nâng cao nhận thức của mọi người. Hình thức tuyên truyền, giáo dục, phổ biến pháp luật về bảo vệ môi trường đã đa dạng hơn; nguồn lực đầu tư cho hoạt động nêu trên được tăng cường; sự phối hợp giữa địa phương và trung ương trong đào tạo, tập huấn, nâng cao kỹ năng truyền thông cho cán bộ làm công tác trong lĩnh vực môi trường ngày càng chặt chẽ.

Tuy nhiên, nguồn nhân lực làm công tác tuyên truyền, giáo dục, phổ biến pháp luật về bảo vệ môi trường còn hạn chế: Thiếu cả về số lượng và còn hạn chế về kỹ năng truyền thông nên hiệu quả truyền thông còn hạn chế, kết quả chưa đạt được như mong muốn; triển khai các hoạt động tuyên truyền pháp luật bảo vệ môi trường chưa thường xuyên, mới tập trung vào các dịp có ngày về môi trường; chưa chú ý đến chiều sâu; ý thức chấp hành pháp luật về bảo vệ môi trường của người dân và doanh nghiệp chưa đáp ứng được yêu cầu bảo vệ môi trường, nhiều doanh nghiệp vẫn cố tình né tránh đầu tư các công trình bảo vệ môi trường, vi phạm pháp luật bảo vệ môi trường; nhận thức của cộng đồng về sử dụng hợp lý, tiết kiệm tài nguyên thiên nhiên chưa cao, chưa quan tâm nhiều tới biến đổi khí hậu; chưa tạo được thói quen sử dụng tiết kiệm nguyên, nhiên liệu, năng lượng trong cộng đồng; hoạt động giám sát chấp hành pháp luật pháp về môi trường hiệu quả chưa cao; hoạt động phối hợp tuyên truyền, vận động cộng đồng tham

gia bảo vệ môi trường còn chưa thường xuyên, chưa có chiều sâu.

2.3.3. Về hoạt động

Với các hoạt động thiết thực đã tạo ra nhiều phong trào bảo vệ môi trường thiết thực tại từng địa phương, từng bước tạo được sự nâng cao trong ý thức bảo vệ môi trường, sử dụng hợp lý tài nguyên, hình thành lối sống thân thiện với môi trường của các ngành, các cấp và các tầng lớp nhân dân, tạo sự chuyển biến đồng bộ, mạnh mẽ trong hoạt động giữ gìn và bảo vệ môi trường trên toàn địa bàn.

Hoạt động truyền thông môi trường trong giai đoạn 2013-2018 đã thu được những kết quả như sau:

* Về thông tin, tuyên truyền:

- Các Sở, Ban, Ngành; Ủy ban Mặt trận Tổ quốc tỉnh và các đoàn thể; UBND các huyện, TX. Long Khánh và TP. Biên Hòa; các cơ quan, đơn vị và doanh nghiệp đã tổ chức 82 buổi meeting, với gần 45.655 lượt người tham dự; tổ chức hơn 7.266 đợt tuyên truyền, vận động được 374.890 lượt người tham dự; tổ chức 48 lớp tập huấn nâng cao nhận thức bảo vệ môi trường, thu hút hơn 1.712 người tham gia; tuyên truyền trên các phương tiện thông tin đại chúng với gần 940 giờ phát thanh. Ngoài ra, sử dụng 2.859 pano, áp phích, băng rôn, khẩu hiệu treo tại các trụ sở cơ quan, trường học, bệnh viện, nhà máy, xí nghiệp và trên các tuyến đường giao thông chính của tỉnh; sử dụng hơn 1.706 bản tin, tờ rơi tuyên truyền về công tác bảo vệ môi trường; phát động các hoạt động dọn dẹp vệ sinh hưởng ứng tuần lễ với gần 62.590 lượt người tham gia; tổ

chức 48 buổi tập huấn luật, thu hút sự tham gia của hơn 21.316 lượt người.

- Các Sở, Ban, Ngành đã tổ chức các hoạt động hưởng ứng ngày Môi trường thế giới 05/6/2018 và hoạt động hưởng ứng chiến dịch làm cho thế giới sạch hơn mang tính thiết thực như: tổ chức meeting tại cơ quan, đơn vị; tổ chức tuyên truyền ý nghĩa của ngày Môi trường thế giới 05/6/2018 nhằm nâng cao về nhận thức, trách nhiệm của các cán bộ, công chức, viên chức trong việc giữ gìn vệ sinh môi trường và các vấn đề môi trường cần quan tâm; thực hiện tốt công tác vệ sinh tại nơi làm việc...

- Ủy ban Mặt trận Tổ quốc tỉnh và các đoàn thể đã tổ chức 01 buổi meeting thu hút 124 lượt người tham dự; tổ chức hơn 6.968 đợt tuyên truyền, vận động được 344.475 lượt người tham dự; tổ chức 05 lớp tập huấn nâng cao nhận thức bảo vệ môi trường, thu hút sự tham gia của hơn 500 người; phát động các hoạt động ra quân dọn dẹp vệ sinh với hơn 32.611 lượt người tham gia, thu gom được 3.361 tấn rác thải, phát quang bụi rậm dọc kênh mương các tuyến đường giao thông được trên 6km...

- UBND các huyện, TX. Long Khánh và TP. Biên Hòa tổ chức 77 buổi meeting với 43.201 lượt người tham dự; tổ chức 126 buổi tuyên truyền nâng cao nhận thức trong việc giảm phát thải khí nhà kính và các vấn đề môi trường của tỉnh, thu hút sự tham gia của hơn 21.389 người; tổ chức tuyên truyền trên các phương tiện thông tin đại chúng với 99 lần phát thanh, tổng thời gian tuyên truyền được hơn 298 giờ; sử dụng 831 pano, băng rôn, áp phích, khẩu hiệu và

hơn 1.926 bản tin, tờ rơi để tổ chức tuyên truyền.

- Các công ty kinh doanh hạ tầng khu công nghiệp tổ chức tuyên truyền, huy động cán bộ, công nhân viên trong công ty tham gia meeting và các hoạt động hưởng ứng do chính quyền địa phương phát động; tuyên truyền về các tác động của khí thải nhà kính và thực hiện việc giảm thiểu phát thải trong hoạt động sản xuất. Sử dụng các băng rôn, biểu ngữ tuyên truyền tại các văn phòng, vận động tổng vệ sinh trong công ty, giữ gìn cảnh quan môi trường xung quanh; chăm sóc tốt diện tích cây xanh, thảm cỏ hiện hữu, tăng cường diện tích trồng cây xanh, bồn hoa trên các tuyến giao thông nội bộ tạo mỹ quan. Ngoài ra, tổ chức các lớp học tập nâng cao nhận thức về môi trường cho cán bộ, công nhân viên; phát hành nội bộ bản tin môi trường nhằm nâng cao nhận thức cho nhân viên về bảo vệ môi trường.

- Vườn Quốc gia Cát Tiên đã tổ chức 08 đợt tuyên truyền lưu động trên địa bàn 08 xã thuộc vùng đệm, thông qua việc sử dụng băng rôn, khẩu hiệu và các tài liệu tuyên truyền, thu hút sự tham gia đông đảo của người dân sinh sống tại địa bàn.

- Khu Bảo tồn Thiên nhiên và Di tích Vĩnh Cửu đã tổ chức 06 cuộc thi tìm hiểu về môi trường, meeting hưởng ứng làm cho thế giới sạch hơn, phát động làm vệ sinh môi trường, thu gom rác thải tại các điểm dân cư trên địa bàn, tổ chức làm vệ sinh nhà ở, trường học, trạm xá, công viên và Văn phòng Khu bảo tồn, với sự tham gia hơn 500 lượt người.

- Đoàn cơ sở Sở Tài Nguyên và Môi Trường tổ chức buổi báo cáo chuyên đề hưởng ứng tuần lễ ngày Môi trường thế giới 05/6/2018 đã thu hút 369 người tham dự; thực hiện 1 xe hoa, 100 cờ phướn, in 390 nón, 190 áo thun cổ động, tổ chức làm vệ sinh 01 trường nghĩa trang liệt sĩ huyện Trảng Bom, tổ chức lớp tuyên truyền pháp luật về bảo vệ môi trường cho cán bộ và 200 đoàn viên, học sinh; tặng quà cho 10 gia đình và vận động Hội Cựu chiến binh tặng 05 phần quà trị giá 1.000.000 đồng; tổ chức các buổi tuyên truyền, phổ biến pháp luật về bảo vệ môi trường trong đoàn viên, thanh niên tại phường Xuân An, thị xã Long Khánh; tổ chức 01 buổi tập huấn gồm 97 người tham dự; tổ chức Hội thi “Thanh niên với bảo vệ môi trường” trong đoàn viên, thanh niên ngành Tài nguyên và Môi trường với sự tham gia của 116 người, trong đó thi cá nhân có 89 đoàn viên, thi tập thể có 6 đội tham gia; biên tập tài liệu và thực hiện băng rôn tuyên truyền nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường và hưởng ứng ngày Môi trường thế giới.

* Về vệ sinh môi trường:

- Trên địa bàn toàn tỉnh phát động 250 đợt ra quân tổng vệ sinh tại gần 107 điểm ra quân, huy động gần 102.189 lượt người tham gia.

- Thu gom được 12.250,2 tấn chất thải rắn sinh hoạt dọc theo các tuyến đường, chợ, bến xe, công viên, nơi công cộng...

+ Khai thông, nạo vét kênh mương, cống rãnh được gần 50km.

+ Phát quang bụi rậm dọc theo kênh mương và các tuyến đường nông thôn được hơn 13,7km. Tu bổ, sửa chữa hơn

188 giếng đào, 150m đường giao thông và mương thoát nước, khoan đào mới được 34 giếng; xây dựng 5 túi biogas dùng xử lý nước thải trong chăn nuôi.

+ Trồng được 72.221 cây xanh, 350 ha rừng, 484 cây thuốc lá, trồng và chăm sóc trên 5.919m² thảm cỏ trong các khu công nghiệp, trường học, trụ sở các cơ quan và dọc các tuyến đường giao thông.

2.3.4. Nhận xét chung về công tác truyền thông

Công tác truyền thông đóng vai trò quan trọng trong việc bảo vệ môi trường, trong đó báo chí là phương tiện chủ lực mang tính định hướng dư luận, tạo sự ổn định, đồng thuận xã hội. Truyền thông môi trường đóng góp tích cực vào việc nâng cao nhận thức, ý thức chấp hành pháp luật về bảo vệ môi trường cho cộng đồng, qua đó giúp cơ quan quản lý nhà nước về môi trường có những cơ chế, chính sách phù hợp và kịp thời đối với công tác bảo vệ môi trường, phát triển bền vững.

Trước các biến động của môi trường hiện nay, công tác truyền thông về bảo vệ môi trường cần phải được tăng cường và đẩy mạnh hơn nữa, nhằm đáp ứng việc tuyên truyền, phổ biến các chủ trương, chính sách, pháp luật về bảo vệ môi trường, khắc phục các hậu quả xấu do con người và thiên nhiên gây ra cho môi trường. Bảo vệ môi trường đã, đang và sẽ là vấn đề sống còn đối với mỗi con người, mỗi gia đình, mỗi cộng đồng dân cư; là việc phải làm thường xuyên, liên tục và là trách nhiệm của mọi công dân, từ đó biến nhận thức bảo vệ môi trường của công dân thành hành động thiết thực để

bảo vệ môi trường, góp phần làm cho môi trường ngày càng xanh - sạch - đẹp.

Bên cạnh đó, để các phong trào phát triển sâu rộng, được toàn dân hưởng ứng, cùng với các hoạt động khác, công tác tuyên truyền qua các phương tiện thông tin đại chúng được đẩy mạnh: Đường lối chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước liên quan đến nhiệm vụ bảo vệ môi trường được phổ biến đến các cộng đồng dân cư; tuyên truyền, nêu cao những mô hình, những điển hình tiên tiến; những vấn đề đặt ra về ô nhiễm môi trường và nhiệm vụ bảo vệ môi trường tại các cộng đồng dân cư...

Qua phong trào, tuy hoạt động bảo vệ môi trường đạt được một số kết quả nhất định nhưng công tác truyền thông về bảo vệ môi trường nói chung, hoạt động tuyên truyền của các cơ quan thông tin đại chúng về bảo vệ môi trường nói riêng vẫn còn những hạn chế nhất định như chưa có sự phối hợp kịp thời và chặt chẽ giữa các cơ quan thông tin, báo chí nên hiệu quả tuyên truyền chưa cao. Việc vận động các tầng lớp nhân dân nâng cao kiến thức môi trường qua các chiến dịch như: vận động nhân dân sử dụng nguồn nguyên liệu sạch không gây tác hại về môi trường trong cuộc sống hằng ngày, bảo tồn đa dạng sinh học, bảo tồn nguồn tài nguyên rừng... chưa thường xuyên, liên tục và chưa mang lại hiệu quả như mong muốn. Công tác truyền thông chưa trải rộng, chưa đều khắp và chưa phù hợp với đặc thù của từng địa bàn dân cư (nhất là vùng có đông đồng bào dân tộc thiểu số, vùng có đông đồng

bào các tôn giáo có những thói quen, tập quán sinh hoạt, tín ngưỡng cụ thể).

2.4. Đề xuất một số phương pháp nhằm nâng cao hiệu quả của công tác truyền thông bảo vệ môi trường trên địa bàn tỉnh Đồng Nai

2.4.1. Nâng cao hiệu quả công tác truyền thông về môi trường

Mục tiêu chung của tuyên truyền môi trường là khuyến khích và giúp đỡ các cá nhân và cộng đồng tham gia vào việc bảo vệ môi trường, bảo tồn thiên nhiên, bảo đảm sử dụng hợp lý và bền vững các tài nguyên thiên nhiên. Trong thực tế hiện nay, truyền thông là công cụ thiết yếu để đạt được mục tiêu xã hội hóa công tác bảo vệ môi trường. Nói cách khác làm cho mọi người biết, hiểu về môi trường thấy rõ được trách nhiệm và có những hành động đúng trong cuộc sống hằng ngày.

Sự hiểu biết về môi trường, nguyên nhân làm cho môi trường ngày xấu đi đều được giảng dạy ở trường hay tự trang bị qua các kênh truyền thông như báo in, đài phát thanh – truyền hình, internet, bạn bè... Nhưng để biến những điều hiểu, điều biết đó thành những điều thiết thực thì vẫn còn hạn chế. Vì vậy truyền thông giáo dục môi trường không chỉ tạo ra những nhận thức đúng mà còn phải thiết lập những hành vi, thái độ cụ thể góp phần bảo vệ môi trường, phát triển bền vững. Có như vậy hoạt động truyền thông mới thực sự có hiệu quả.

2.4.1.1. Phát triển hệ thống truyền thông môi trường

Truyền thông môi trường không chỉ đóng khung trong các hoạt động sản xuất tờ rơi, video, hình ảnh, khẩu hiệu,

bằng rôn... mà mục đích cuối cùng của truyền thông môi trường là tạo ra nhận thức đúng đắn về bảo vệ môi trường, lôi cuốn người thụ hưởng thông tin truyền thông cam kết và tham gia trực tiếp vào các hoạt động bảo vệ môi trường.

Cần có sự tham gia đầy đủ và có ý thức trách nhiệm của từng người thụ hưởng muốn tồn tại trong môi trường xanh - sạch - đẹp. Thiết kế các chương trình truyền thông môi trường hợp lý, phù hợp với mọi đối tượng tham gia.

2.4.1.2. Nội dung thông điệp truyền thông môi trường

Mục tiêu cuối cùng của truyền thông môi trường là hướng vào việc thay đổi hành vi của người thụ hưởng thông tin. Để thay đổi hành vi một cách có hiệu quả, các thông điệp truyền thông cần hướng đến các mục tiêu cụ thể như sau:

- *Giáo dục nhận thức môi trường:* Đây là nội dung người thụ hưởng đi đến sự thừa nhận đầy đủ về tác hại của ô nhiễm. Quan niệm phổ biến cho rằng, con người khi nhận thức đầy đủ thì họ sẽ bảo vệ môi trường. Điều này không hoàn toàn đúng. Ví dụ các xí nghiệp xả thải chất thải ô nhiễm chưa qua xử lý ra môi trường. Rõ ràng họ nhận thức được hậu quả, tác hại của việc làm đó nhưng họ vẫn cố tình vì họ có nhận thức nhưng không có ý thức hay vì quyền lợi ích kỷ của bản thân họ.

- *Giáo dục kiến thức môi trường:* Những thông điệp về giáo dục kiến thức nhằm nâng cao sự hiểu biết về môi trường, ô nhiễm môi trường, các chất độc hại,... nâng cao nhận thức và cách ứng xử của con người trước môi trường.

- *Giáo dục ý thức môi trường:* Đây được xem là một nội dung có tác dụng chi phối nhất. Bởi vì con người cho dù có kém nhận thức, kém kiến thức nhưng nếu họ có ý thức họ vẫn có hành vi ứng xử tốt trước môi trường, biết hướng tới hành vi bảo vệ môi trường.

- *Giáo dục đạo đức môi trường:* Đây là thông điệp đặt sứ mệnh của truyền thông ở vị trí quan trọng nhất, cao nhất, đặt người thụ hưởng thông tin ở một lối ứng xử văn hóa cao trước môi trường. Khi có đạo đức, con người sẽ có ý thức, sẽ hướng tới nhận thức và chi phối hành vi.

- *Giáo dục hành vi:* Hành vi là kết quả cuối cùng của truyền thông giáo dục môi trường. Từ hành vi ứng xử mà môi trường có thể được bảo vệ hoặc bị xâm hại. Nhưng hành vi chỉ có thể được khi tất cả mục tiêu trên được thực hiện.

2.4.2. Xây dựng chương trình truyền thông giáo dục môi trường

Trong thời gian tới, cần tiếp tục duy trì phát huy những điểm mạnh, bổ khuyết những điều còn hạn chế để làm tốt công tác giáo dục, đào tạo, nâng cao nhận thức môi trường. Có thể coi giai đoạn bước tiếp là chuyển biến từ nhận thức thành hành động bảo vệ môi trường, vì vậy cần có sự phối hợp giữa các cơ quan, ban/ngành, đoàn thể xã hội, trong đó các cơ quan quản lý môi trường ở cấp trung ương và địa phương.

Các giải pháp chính về giáo dục, đào tạo và nâng cao nhận thức môi trường bao gồm:

- Thiết lập cơ chế phối hợp cũng như phân rõ trách nhiệm của các bộ/ngành, các cơ quan hữu trách trong

nâng cao nhận thức, thúc đẩy hành động bảo vệ môi trường.

- Tăng cường năng lực cho cán bộ cơ quan quản lý nhà nước các cấp.

- Chú trọng đào tạo và phát triển đội ngũ chuyên gia môi trường phục vụ công tác quản lý, nghiên cứu... thông qua công tác đào tạo môi trường bậc đại học và sau đại học.

- Tăng cường đầu tư các nguồn lực (nhân lực, tài lực) cho giáo dục, đào tạo và nâng cao nhận thức môi trường.

2.4.2.1. Giáo dục môi trường trong nhà trường

- Thực hiện đưa các nội dung bảo vệ môi trường vào hệ thống giáo dục quốc dân; đặc biệt chú trọng khâu đào tạo, bồi dưỡng giáo viên về môi trường.

- Tăng cường số lượng giáo viên được đào tạo trong lĩnh vực môi trường đồng thời phát triển các công cụ phục vụ giảng dạy về môi trường.

- Thiết lập cơ chế tăng cường công tác điều phối và hợp tác giữa cơ quan quản lý môi trường với cơ quan quản lý nhà nước về giáo dục và đào tạo, các ngành/địa phương. Xây dựng nhóm công tác liên ngành về giáo dục môi trường.

- Tiếp tục xây dựng và phổ biến, nhân rộng các mô hình trường điểm về “xanh - sạch - đẹp”.

2.4.2.2. Giáo dục môi trường với khối cán bộ lãnh đạo, cán bộ quản lý môi trường các cấp

- Có chương trình bồi dưỡng thường xuyên; cung cấp tài liệu cập nhật về các vấn đề môi trường cho cán bộ lãnh đạo, ra quyết định các cấp; nghiên cứu, lồng ghép giáo dục môi trường trong các chương trình sinh hoạt Đảng bộ các cấp; đưa nội dung môi

trường vào các chương trình học tập của các trường tuyên huấn, chính trị ở trung ương và các tỉnh/thành phố.

- Tăng cường năng lực cho cán bộ quản lý môi trường trung ương và địa phương thông qua các chương trình bồi dưỡng nghiệp vụ thường xuyên nhằm cung cấp những kỹ năng giải quyết các vấn đề môi trường cụ thể, tổ chức học tập, trao đổi kinh nghiệm cho cán bộ quản lý.

- Nâng cao năng lực thông qua các hoạt động đào tạo theo chuyên đề hoặc đào tạo chính quy dài hạn, đào tạo cao học cho cán bộ làm công tác giáo dục, truyền thông môi trường. Xây dựng đội ngũ cán bộ nòng cốt cấp tỉnh để các tỉnh/thành phố chủ động tổ chức hoạt động giáo dục, nâng cao nhận thức môi trường cho các đối tượng trong tỉnh.

2.4.3. Chương trình truyền thông giáo dục môi trường thông qua các buổi tọa đàm, thảo luận, thông qua các lớp học kỹ năng, các cuộc thi về chủ đề môi trường để nâng cao nhận thức bảo vệ môi trường

- Tổ chức và duy trì thường xuyên các hoạt động tuyên truyền, phổ biến kiến thức, nâng cao nhận thức bảo vệ môi trường trên các phương tiện thông tin đại chúng, các buổi tọa đàm, thảo luận. Phát huy vai trò của các tổ chức đoàn thể, xã hội, mạng lưới y tế xã, phường trong hoạt động tuyên truyền, nâng cao nhận thức, ý thức bảo vệ môi trường cho cộng đồng dân cư. Phát huy hiệu quả và nhân rộng mạng lưới tình nguyện viên làm công tác bảo vệ môi trường.

- Tổ chức và duy trì các phong trào bảo vệ môi trường thiết thực gắn với lợi

ích cộng đồng. Tiếp tục xây dựng và nhân rộng các mô hình/điển hình về bảo vệ môi trường. Đưa môi trường trở thành một trong những tiêu chí xây dựng và công nhận làng/ấp văn hóa...

- Tăng cường xuất bản các ấn phẩm giáo dục, truyền thông và thông tin môi trường. Đa dạng hóa các hình thức tuyên truyền phục vụ công tác truyền thông môi trường...

- Đảm bảo công tác truyền thông nâng cao nhận thức môi trường được thực hiện hiệu quả rất cần thiết phải có các chương trình đánh giá hiệu quả hoạt động định kỳ hằng năm hoặc tổng kết 5 năm, 10 năm. Các chương trình đánh giá nhằm phổ biến, chia sẻ các kinh nghiệm hay, xác định những trở ngại, khó khăn, hạn chế trong công tác truyền thông nâng cao nhận thức môi trường, từ đó tìm ra những giải pháp khắc phục.

3. Kết luận

Được sự quan tâm chỉ đạo của UBND tỉnh Đồng Nai, Bộ Tài nguyên và Môi trường trong việc hướng dẫn triển khai các hoạt động hưởng ứng; sự phối hợp, hưởng ứng của các Sở, Ban Ngành; Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tỉnh và các đoàn thể; UBND các huyện, TX. Long Khánh và TP. Biên Hòa; các công ty kinh doanh hạ tầng các khu công nghiệp; các cơ quan, đơn vị và doanh nghiệp; Đài Phát thanh - Truyền hình Đồng Nai, Báo Đồng Nai, Báo Lao động Đồng Nai và các đài phát thanh địa phương, công tác truyền thông về bảo vệ môi trường trong những năm vừa qua đã được chú trọng về cả nội dung và hình thức đã giúp cho phong trào bảo vệ môi trường được lan tỏa trong cộng đồng dân cư và doanh nghiệp.

Do có sự chuẩn bị chu đáo nên các hình thức hoạt động truyền thông môi trường phong phú, đa dạng, thu hút sự tham gia đông đảo của cộng đồng dân cư. Sở Tài nguyên và Môi trường đã cộng tác với các đoàn thể, các Sở, Ban, Ngành trong nhiều năm nên việc thực hiện đợt tuyên truyền môi trường hưởng ứng các sự kiện, tuần lễ và chiến dịch môi trường có sự phối hợp hài hòa và do đây là công việc thường xuyên nên việc lập kế hoạch, tổ chức, dàn dựng sân khấu, thiết kế áp phích, pano, tờ rơi... có phần thuận lợi hơn.

Sở Tài nguyên và Môi trường đã tăng cường phối hợp với các ngành, địa phương, đơn vị trên địa bàn tỉnh đẩy mạnh công tác phổ biến, giáo dục pháp luật về bảo vệ môi trường đến cán bộ, đảng viên và nhân dân. Hằng năm, các chương trình: Tuần lễ quốc gia nước sạch và vệ sinh môi trường nông thôn, ngày Môi trường thế giới, Chiến dịch làm cho thế giới sạch hơn, ngày Quốc tế Đa dạng sinh học... được tổ chức tạo ra phong trào sâu rộng, có hiệu ứng lan tỏa, nâng cao nhận thức, hành vi và tinh thần trách nhiệm của người dân về việc sử dụng và bảo vệ nguồn nước sạch, bảo vệ môi trường sống chung cộng đồng.

Tuy nhiên, truyền hình là phương tiện truyền thông quan trọng đưa được thông tin đến đại bộ phận người dân, nhưng hiện nay các nội dung về môi trường được thực hiện rải rác trong các chuyên mục của đài, chưa có một chuyên mục thường kỳ tuyên truyền về bảo vệ môi trường. Lực lượng tuyên truyền viên cấp cơ sở còn chưa mạnh dạn thực hiện công tác tuyên truyền tại địa phương. Công tác tuyên truyền bảo

vệ môi trường trong trường học chỉ gói gọn trong các hội thi, phong trào dành cho học sinh, việc lồng ghép các kiến thức về bảo vệ môi trường trong trường học thực hiện chưa đồng bộ. Công tác kiểm tra xử phạt các hành vi gây ô nhiễm môi trường tại khu dân cư còn yếu chưa đủ sức răn đe nên công tác truyền thông về bảo vệ môi trường chưa đạt được hiệu quả mong muốn. Việc

nhận thức, chấp hành các quy định của pháp luật về bảo vệ môi trường trong cộng đồng dân cư, các cơ sở sản xuất, kinh doanh, dịch vụ chưa cao, công tác tham mưu trong lĩnh vực môi trường, nhất là từ cấp huyện đến cấp xã còn yếu và do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan, công tác bảo vệ môi trường vẫn chưa thể đáp ứng đầy đủ những yêu cầu của xã hội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thị Hồng Hạnh (2014), *Bài giảng Truyền thông môi trường*, trường Cao đẳng Tài nguyên và Môi trường, Hà Nội
2. Sở Tài nguyên và Môi trường tỉnh Đồng Nai (2018), *Kế hoạch tổ chức hoạt động hưởng ứng các sự kiện, tuần lễ và chiến dịch môi trường trên địa bàn tỉnh Đồng Nai*
3. Sở Tài nguyên và Môi trường tỉnh Đồng Nai (2018), *Báo cáo kết quả, triển khai hoạt động mới hưởng ứng các sự kiện, tuần lễ và chiến dịch trên địa bàn tỉnh Đồng Nai*
4. Sở Tài nguyên và Môi trường tỉnh Đồng Nai (2018), *Báo cáo tổng kết hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường*

CURRENT STATUS OF COMMUNICATION ON ENVIRONMENTAL PROTECTION IN DONG NAI PROVINCE

ABSTRACT

When society develops, people are aware of the impact of environmental pollution on their lives and they strive to overcome the consequences. However, it is only a temporary remedy because the people themselves are the cause of environmental pollution. Therefore, to make the environment better, the sense of environmental protection will be the tool to solve this problem in the most effective way. Environmental education must be associated with practical factors, forming a habit of voluntary environmental protection. Since then, the requirement is how to improve the effectiveness of communication in order to educate people about the best environmental protection.

Keywords: *Environmental education, environmental communication*

(Received: 16/9/2019, Revised: 18/10/2019, Accepted for publication: 16/12/2019)